

LA història, sempre present

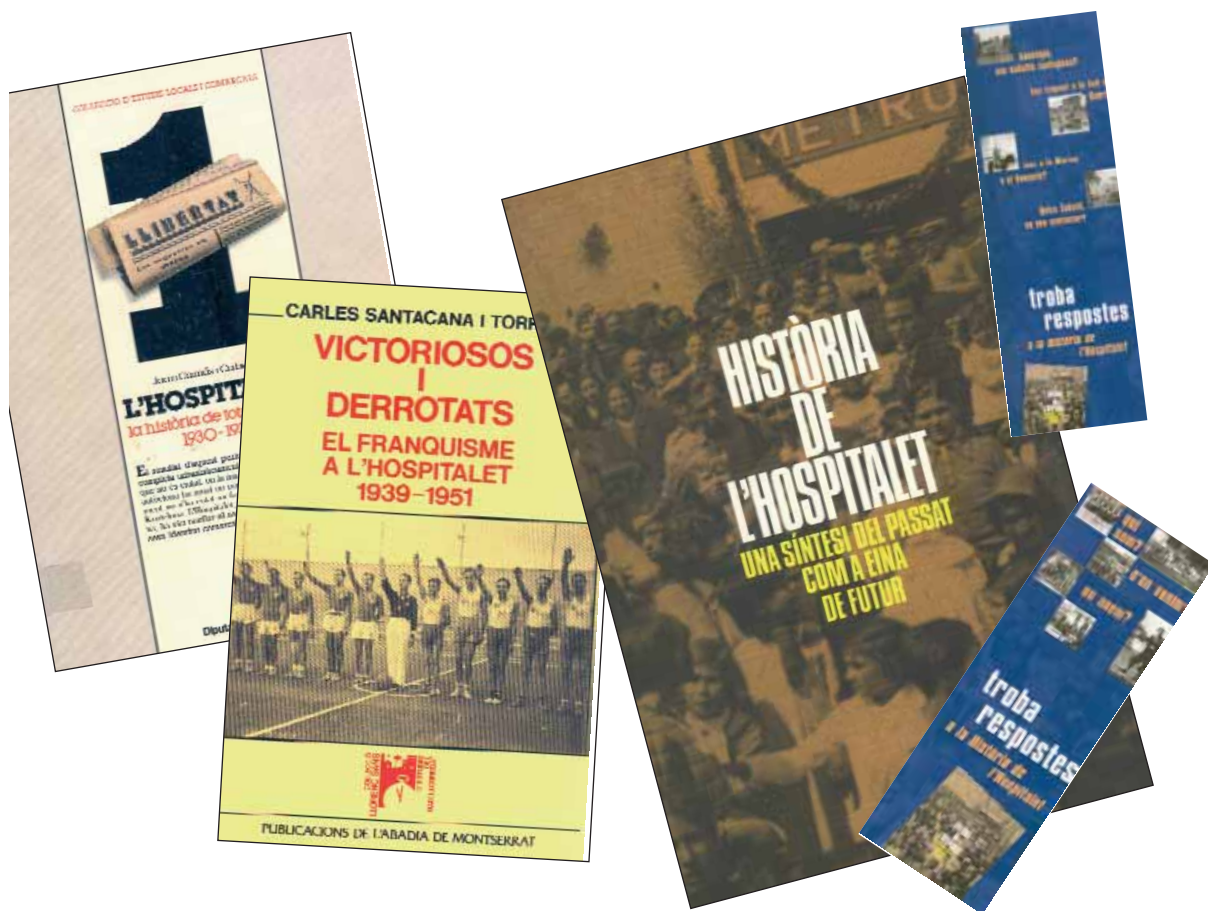
Carles Santacana

Historiador i expresident del CEL'H

Des de bon començament, la història ha estat un eix vertebrador de l'activitat del Centre d'Estudis. Si repassem la llista d'activitats de l'entitat, el pes específic de les activitats amb algun contingut històric es mostra ben evident. Tanmateix, el més important no és això, sinó el perquè i l'enfocament. Per al Centre d'Estudis, entestat a oferir elements de vertebració i identitat per a una ciutat tan mancada com l'Hospitalet, la història era i és un element que pot jugar un paper rellevant per aconseguir aquesta finalitat. Una història que fos la d'aquest territori, la que podien sentir com a pròpia els hospitalencs més arrelats, però també aquells altres que s'anaven incorporant a la nostra ciutat. Per això, des dels inicis vam donar un gran pes a la història contemporània, que és la que més explica la formació de la ciutat actual. Per tant, l'aproximació a la història de la ciutat ha tingut sempre una doble finalitat: una d'interès pel coneixement històric que es justifica en si mateix, però també per la necessitat d'un discurs històric de l'Hospitalet que pogués participar en la definició de la ciutat del present i del futur, més encara en aquells anys vuitanta en què s'estava reconstruint la ciutat democràtica, mancada de referents culturals propis. Per tant, el paper de les activitats de recerca i divulgació històrica ha estat un dels eixos centrals, però fugint de la idealització del passat i de visions romàntiques.

La història de l'Hospitalet, doncs, ha estat present tothora, amb enfocaments diversos i diferents resultats, ja sigui amb publicacions, amb conferències, amb exposicions, etc., combinant sempre la recerca amb la divulgació. De fet, dels tres primers llibres que es van presentar el 1985 a Firacutat, dos eren de contingut històric, escrits per Joan Casas i M. Pilar Massana, i en el tercer –la bibliografia– la part històrica era prou extensa. Crec que d'aquells primers anys cal remarcar la publicació del llibre de Joan Camós, *L'Hospitalet. La història de tots nosaltres, 1930-1936*, que, tot i ser editat per la Diputació de Barcelona, era considerat com a propi, i que va esdevenir un llibre referent, perquè tractava d'un període que ens interessava especialment, ja que buscàvem desesperadament els referents de l'etapa republicana, que el franquisme havia aconseguit esborrar.

El llibre de Camós va ser, doncs, el de més impacte inicial, i el seu autor es va convertir en l'historiador de referència de l'entitat. Va ser al seu voltant que es va anar bastint un grup d'historiadors, amb l'objectiu d'elaborar una història completa

de la ciutat, instrument que es considerava de cabdal importància. L'objectiu no es va aconseguir fins molts anys després, però és just recordar que el primer pas va ser la celebració d'un Curs de metodologia d'història de l'Hospitalet, que va permetre aplegar aquells joves historiadors junt amb persones com Jaume Codina o Borja de Riquer, que representaven la voluntat de vincular els nostres projectes tant amb historiadors forjats en la història local, com també amb els historiadors universitaris. Aquesta voluntat d'integració de tots els historiadors –professionals o afeccionats– s'havia fet palesa també en una de les primeres activitats, quan es va coorganitzar amb l'Ateneu de Cultura Popular l'homenatge a Francesc Marcé, amb motiu de la seva jubilació com a director del Museu d'Història. Alhora, aquesta opció es feia compatible amb l'ofertament de la presidència de l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos (1986) al reconegut historiador francès Pierre Vilar.

També val la pena remarcar que, des del primer moment, el nucli d'historiadors del Centre va voler connectar amb els corrents més renovadors de la història local, que aleshores es van poder visualitzar a través de la posada en marxa dels *Plecs d'Història Local de L'Avenc*, que va publicar el primer número al febrer de 1986. Joan Camós va formar part del primer consell de redacció dels *Plecs*. I en els primers números de *Plecs* es van incloure articles sobre el barri de la Torrassa o les col·lectivitats a l'Hospitalet.

Amb l'exposició "Sobre dues rodes, la bicicleta a l'hospitalet 1900-1996" el CEL'H proposava no solament un recorregut per la història del ciclisme hospitalenc, sinó també una visió de la importància de la bicicleta en la vida quotidiana. (Arxiu)

Influïts per la metodologia dels *history workshop* anglesos, un dels projectes importants dels primers anys va ser el dels tallers d'història, que s'ocupaven de la història de l'associacionisme als barris i que volien convertir en agents actius en la construcció històrica molts protagonistes poc coneguts de la història més reivindicativa de les dècades de 1960 i 1970. No cal estendre's ara més en aquesta qüestió, que es tracta en l'apartat de l'associacionisme, però sí que val la pena remarcar que, a banda dels diferents *Quaderns d'Estudi* que en van sorgir, l'experiència es va donar a conèixer en el Congrés d'Història Local de Catalunya, i en aquell moment va tenir una certa rellevància. D'altra banda, els *Quaderns* van anar parlant en aquells anys de la història de l'excursionisme, de la música, de l'economia, de la premsa, d'alguns barris, dels plans urbanístics. I el 1994 es va publicar la monografia *Victoriosos i derrotats. El franquisme a l'Hospitalet, 1939-1951*, a càrrec de Carles Santacana, que d'alguna manera continuava l'obra de Joan Camós sobre la República.

S'anava acumulant un gruix de coneixement històric, que lògicament havia de culminar en el vell projecte d'una història de la ciutat, que col·loquialment hem anomenat sempre «el Manual», però que en realitat es titula *Història de l'Hospitalet. Una síntesi del passat com a eina de futur* (1997). Aquest llibre va ser un esforç molt important, elaborat de forma col·lectiva per un grup de 14 historiadors, i va tenir molta transcendència; per exemple, crec que és l'únic llibre que ha tingut una campanya publicitària important, amb anuncis al metro i als autobusos urbans. Era la primera vegada que s'oferia una síntesi de tota la història de l'Hospitalet, i aquell material podria ser la base de moltes formes de divulgació. La més evident són els materials del gran projecte *L'Hospitalet és escola* (1998), que es tracten amb més detall en un altre apartat, però que s'entenen com la continuació lògica, adaptada al món escolar, del llibre d'història.

Posteriorment, el Centre va mantenir l'interès per la història amb publicacions sobre el ciclisme, les festes majors, el cinema, l'excursionisme, el bàsquet, però segurament

Acte de presentació del llibre *L'Hospitalet lloc de memòria. Exili, deportació, repressió i lluita antifranquista*, culminació del treball i la voluntat de recerca i difusió del CEL'H sobre l'antifranquisme. (Arxiu)

el projecte col·lectiu més ambiciós van ser les jornades El Segle XX a Debat, amb motiu dels 75 anys de la concessió del títol de ciutat. Les jornades volien ser un replantejament de la història del segle XX a l'Hospitalet a partir de la comparació del model de ciutat amb altres experiències. El debat es va organitzar a partir de tres eixos, que podem sintetitzar com a demogràfic, urbanístic i sociopolític, amb tallers previs. Les ponències i els debats es van publicar als *Quaderns d'Estudi* l'any 2001.

Com ja s'ha vist, l'interès per la història no ha estat conjuntural, sinó permanent, més enllà de modes o conjuntures concretes. Tanmateix, cal reconèixer que l'onada de l'anomenada *memòria històrica* ha donat una empenta a la recerca i divulgació de la història més recent de la ciutat.

De fet, quan s'ha començat a parlar arreu de la memòria històrica, barreja d'impuls al coneixement històric i reconeixement públic als lluitadors antifranquistes, el CEL'H estava molt ben situat. En realitat, l'Hospitalet es va avançar força a aquesta tendència general, amb el ple especial del consistori el 1997, en què es va fer públic reconeixement als lluitadors antifranquistes. Aquella iniciativa havia sorgit del grup L'Hospitalet Antifranquista, vinculat al CEL'H, i va ser el punt de partida d'una llarga llista d'actuacions, que es van reflectir ja en els *Quaderns* de 1996. També podem consignar en aquesta línia la conferència anual de record de l'afusellament de Lluís Companys, activitat iniciada l'any 1998, i per la qual han passat professors universitaris com Isidre Molas, Josep M. Solé i Sabaté, Andreu Mayayo i molts d'altres. D'alguna manera, la culminació de tot el treball de dinamització i recerca en l'àmbit de l'antifranquisme ha estat el llibre col·lectiu *L'Hospitalet lloc de memòria: exili, repressió, deportació i lluita antifranquista*, obra de nou autors, editat el 2007 dins la col·lecció «Recerques».

Acte de descoberta d'una placa commemorativa dels bombardeigs que va patir la ciutat, davant de la Casa dels Cargols del barri de Collblanc-la Torrassa, el 17 de juny del 2009. (Arxiu)

Més recentment, en aquest 2009 en què commemorem els 25 anys del CEL'H, curiosament es refermen els objectius i la línia inicial en relació amb la història. I es fa d'una manera concreta, amb activitats de divulgació com l'exposició sobre els bombardeigs durant la Guerra Civil; amb accions de reconeixement, com l'homenatge als morts pel bombardeig a la Torrassa, i una iniciativa de difusió general, com és el Curs d'història de l'Hospitalet, que es fa en col·laboració amb el Museu d'Història.